

SAVAŞ, GÖÇ VE SAĞLIK SEMPOZYUMU SONUÇ BİLDİRGESİ*

Özet: Bu yazıda Türk Tabipleri Birliği, İstanbul Tabip Odası ve Dünya Tabipleri Birliği tarafından 26-27 Şubat 2016 tarihlerinde İstanbul'da, aralarında hekim birliklerinin de bulunduğu 17 ülkeden yaklaşık 200 temsilcinin katılımıyla düzenlenen "Savaş, Göç ve Sağlık: Hekimler Ne Yapmalı" başlıklı sempozyumun sonuç bildirgesi sunulmaktadır.

Anahtar sözcükler: TTB, savaş, göç, sağlık, bildirme

The Communique of the Symposium "War, Migration and Health"

Abstract: In this article, the Final Communique of the Symposium "War, Migration and Health: What Should Physicians Do?" that was organized jointly by Turkish Medical Association, İstanbul Chamber of Physicians and World Medical Association and took place on February 26-27, 2016 in İstanbul with the attendance of about 200 participants from 17 countries including mostly the representatives of national medical associations is presented.

Key words: Turkish Medical Association, war, migration, health, communique

Giriş

Dünya liderleri büyük ölçüde savaşlar, silahlı çatışmalar ve insan hakları ihlalleri nedeniyle bugün küresel ölçekte bir mülteci ve göç kriziyle karşı karşıya olduğu konusunda anlaşmışlardır.1 Dünyadaki tüm insanlar bu duruma bizzat yaşayarak ya da televizyon ekranlarından tanıklık etmektedir. Ortadaki durum pek çok ülkeye daha önce eşi görülmemiş bir yük getirmektedir ve gerçekleştirilebilir, kabul edilebilir bir çözüm için tüm dünya ülkelerinin eşgüdümlü çabaları gerekmektedir. "Kriz", devletlerin, sürmekte olan kitlesel göçlere gerektiği gibi ve insani biçimde yaklaşmada isteksiz ya da hazırlıksız olmalarından kaynaklanmaktadır.

Neden kriz var?

Kitlesel insan göçleri tarih boyunca görülen durumlardır. Bu hareketler, savaşlar, ülkelerin hazırlıklı olmadıkları doğal afetler ve diğer kritik olaylar sonucu gerçekleşmekte, sonuçta insanların ve ailelerin güvenli barınma imkânları bulmaları, beslenmeleri açısından güçlükler yol açmaktadır.

Bugünkü kriz ise belirli bir dönemde gelişmiştir ve dünyada cereyan eden bir dizi olayın yansımasıdır. Savaş, önemli doğa olaylarının sonuçları (kuraklık gibi iklimsel olaylar dâhil), yoksulluğun sürüp gitmesi bunlar arasında yer almaktadır. Bu şekilde

ortaya çıkan kitlesel göç hareketlerine bizler de panik ve ayrımcılık karışımı duygularla tepki veriyoruz.

Nedensellik ilişkisinin karmaşıklığını ve siyaset, doğa olayları ve insanların kitlesel hareketine yol açan beklentiler arasındaki ilişkileri ortaya koyma açısından tekil bir olay üzerinde durmaya değer: Suriye'de sürmekte olan savaş. Bu bir iç savaştır ve ülkenin büyük bölümünde sürmektedir. Evler ve işyerleri bombardıman sonucu tahrip olmuştur ve olmaktadır; ailelerin başlarını sokabilecekleri güvenli yerler giderek azalmaktadır. Bir dizi kent ve kasaba, ulusal, yerel, bölgesel ya da uluslararası çeşitli güçlerin kuşatması altındadır; beslenme sorunları, hatta açlıktan ölümlerle ilgili öyküler medyada dolmaktadır.

Suriye'deki savaşta, bugünkü Esat yönetimi, çeşitli muhalefet grupları, çeşitli uluslararası aktörler, devletler ve bu arada "İslam Devleti" denilen kesim yer almaktadır. Özellikle işin içindeki devlet dışı aktörlerin sayısı göz önüne alındığında çatışmaya hızla çözüm bulunması açısından gerçek bir umut ya da beklenti söz konusu değildir. Yıllardır büyük güçlüklerle katlanan ailelerin sonunda geldikleri kırılma noktasıyla birlikte daha güvenli bir yaşam için başka yerlere göç akımı başlamıştır.

* Bu bildiri Sempozyum katılımcıları tarafından benimsenmiştir ve Dünya Tabipler Birliği'nin resmi politika belgesi değildir.

Suriye’de akut bir kriz durumu hüküm sürerken bu ülke tek mülteci kaynağı değildir ve bu açıdan bakıldığında kişilerin ve ailelerin terk etmek zorunda kaldıkları, kronik sorunları olan başka ülkeler arasında yer almaktadır. Kronik sorunlar arasında, sürüp gider çatışmaların yanı sıra iklim olayları (kuraklık) da bulunmaktadır.

Çatışma, dünyada çok yaygın bir durumdur; farklı ülkelerde farklı dönemlerde iniş ve çıkış göstermektedir. Kimi durumlarda çatışmalar uluslararası ya da iç savaşın parçası iken diğerlerinde genelleşmiş bir şiddetin yansıması durumundadır. Ancak, etki aynıdır: Yaşam koşullarını güçleştirmekte, insanları tehlikelerin içine atmakta ve ülkeden ayrılma kararlarını kolaylaştırmaktadır.

Yoksulluk bugün birçok ülkede, özellikle “gelişmekte olan dünya” kapsamındaki ülkelerde hâlâ önemli bir sorundur. Daha gelişmiş ülkelerde bile kişisel gelişim fırsatları eşit dağılmamıştır; beklentisizlik ve fırsat yoksulluğu dâhil genel anlamda yoksulluk insanları alternatif arayışlarına yöneltebilmektedir. İş imkânlarının yetersizliği nedeniyle kişiler ve aileler yaşam koşullarını başka yerlere giderek iyileştirme yolları aramaktadır. Bu fırsat yokluğu, kimi durumlarda genel bir açığı yansıtırken diğer durumlarda belirli bir nüfus kesimine yönelik yerel önyargıların sonucudur. Göç edenler kendi aralarında çeşitlilik gösterse bile bunlar genel göç eğilimleri üzerinde aynı etkiyi yaratmaktadır.

Bugün kriz aynı zamanda medyanın da ilgisini çekmektedir. Kişisel sosyal medya kullanımıyla birlikte kitle iletişim kanallarının gerçek durumlara ilişkin görüntüleri saniyeler içinde dünyaya yayabilmesi, konunun ulaştığı boyutları tüm dünyanın gözleri önüne sermektedir ve insanlar politikacılarından soruna bir çözüm bulmalarını beklemektedir. Kuzey Afrika’dan Avrupa’ya ulaşmak amacıyla ailesiyle yola çıkan ve yolda boğulan küçük bir çocuğun resimlerinin yol açtığı haykırış, insanların bu tür görüntülerle hareketlenebildiğini göstermektedir. Gelgelelim, bu tür duygusal tepkilerin genelde daha fazla sayıda mülteciye ve göçe sıcak bakılacağı anlamına gelmediği de açıktır.

Tarihsel öncüller neler?

Kitlesel göçlerin bir dizi tarihsel öncülü bulunmaktadır. Örneğin Hint alt kıtasının bölünmesi sırasında milyonlarca insanın yer değiştirmesi ve 2. Dünya Savaşı sonrası kitlesel göç hareketleri gibi. Bu örneklerden her ikisinde de kişiler ve aileler son derece büyük güçlüklerle karşılaşmış, büyük insani acılar yaşamıştır.

2. Dünya Savaşı’nın hemen sonrasında yerlerinden olan insanlara yönelik belirli bir yakınlık söz konusuydu. Bu durum dünyadaki sivil nüfusun büyük bölümüne acılar getiren bir savaşın sonuçlarıydı ve savaşın yol açtığı evsizlik ve yersizlik durumu kısa bir süre için de olsa anlayışla karşılandı. Bir bakıma daha fazla sayıda insanın söz konusu olduğu Hindistan ve Pakistan’da yaşananlar ise bölge dışında büyük ölçüde görünmez durumdaydı.

Gelgelelim, bu iki tarihsel olayın üzerinden yeterince uzun zaman geçtiği gibi yaşananlar tüm dünyanın gözleri önünde değildi. Bugünkü olaylara ise tüm dünya TV ekranlarında, akıllı telefonlarda ve benzeri aygıtlarda tanıklık etmektedir. Bu da duruma yönelik kamuoyu ilgisinin ve siyasal kaygıların daha üst düzeylere çıkması anlamına gelmektedir.

Mülteciler kimler?

Mülteciler çeşitli kategorilerde toplanabilir. Kimileri savaşın sürdüğü bölgelerden kaçmakta, kendilerinin ve çocuklarının bomba ve kurşunlardan uzak yaşayabileceği yerler aramakta, başlarını sokabilecekleri bir yer olsun istemektedir. Ebeveynler, çalışıp geçimlerini sağlama ve çocuklarına güvenli bir yer bulma kaygısındadır.

Diğerleri ise zaman zaman “ekonomik göçmenler” olarak adlandırılan kesimi oluşturmaktadır. Bu insanlar yaşam standartlarını yükseltme arayışı içindedir. Çatışmaların son dönemde yıkım getirdiği ya da yoksulluğun çok yaygın olduğu ülkelere gelebilirler. Ülkelerinde kalmaları halinde kendilerinin ya da ailelerinin yaşamında bir iyileşme sağlayabilme umutları artık kalmamıştır. Böylece, onların aradıkları da kendileri ve aileleri için daha iyi bir yaşamdır.

Üçüncü kategorideki göçmenleri ise baskılardan kaçanlar oluşturmaktadır. Bu, baskıcı rejimlerin hüküm sürdüğü, özgürlüklerin herkes için sınırlandığı ülkelerdeki genel bir baskı olabileceği gibi baskının belirli bir kesime, örneğin belirli bir etnik gruba, dine ve cinsiyete mensup olanları hedef alan baskı da olabilir. Burada aranan ise özgürlük içinde yaşamak ve toplumsal eşitlik şansına sahip olmaktır.

Mülteciler, aileler olabilecekleri gibi tekil kişiler de olabilir. Zaman zaman yanlarında kimsesi olmadan yollara düşen çocuklar da görülmektedir.

Bu ayrılışın, terk edilen ülkeler üzerindeki etkileri çok önemli olabilir. Göçmenlerden kimileri terk ettikleri ülkelerinin büyük ihtiyaç duyduğu, zor

bulunan becerilere sahip olabilir. Göçmenler gittikleri ülkelerde mesleki eğitimlerini, bilgilerini ve becerilerini kullanma olanakları bulamayıp görece vasıfsız alanlarda çalışmak zorunda kalabileceklerinden küresel anlamda bir beceri kaybından söz etmek de mümkündür.

Evlerini terk etmelerinin nedenleri neler?

Evleri ve ülkeleri terk etme nedenleri bir temanın çeşitlemeleri gibidir: yeteneklerini geliştirerek kendi ülkelerinde olmayan seçenekleri, şansları ve fırsatları bulabildikleri bir yerde özgürce yaşamak... Burada, 19.yüzyılda ve 20. yüzyıl başlarında ABD ve Avustralya'ya yönelen büyük göç hareketlerine göre farklı bir durum yoktur. Bu göç hareketlerinde de itici güç, fırsatların insanların kendi ülkelerinde değil de başka yerlerde olmasıydı. Gerçi o hareketlerde siyasal ve dinsel baskılardan kurtulma arzusu da rol oynuyordu, ancak insanların kendilerini ve ailelerini daha iyi bir konuma taşıma umutları ön plandaydı.

Daha önceden yeterli planlama ve hazırlık yapılmadığında deprem ve tsunami gibi katastrofik doğa olayları da kitle halinde göçlere yol açabilmekte, yıkılan binalardan, evlerden ve işyerlerinden kaçan insanlar başka yerlerde güvenlik aramaktadır. Bu tür doğal olaylar önlenemez olmakla birlikte uygun ön planlama sayesinde kişiler ve altyapı üzerindeki etkilerin önemli ölçülerde azaltılması mümkündür.

Günümüzdeki farklılık ise, kimi bölgelerdeki çatışmaların bu bölgelerde yaşayan insanlarda daha iyi bir gelecek umudu bırakmayacak kadar uzun süredir devam ediyor oluşudur. Dahası, bugünkü savaş durumu sivil nüfusun yanı başında cereyan etmekte, yaşanan ve çalışılan yerleri tahrip etmektedir. Oysa tarihte pek çok savaş görece kısa sürmüş, nüfusun toplandığı merkezlerden uzak yerlerde gerçekleşmiş, sivil yaşam üzerinde daha az yıkıcı etkilere yol açmıştı.

Zorla göç

Yukarıda değinilen nedenlerin yanı sıra zaman zaman çeşitli nedenlerle, örneğin belirli bir yörenin etnik bileşimini değiştirmek amacıyla insanları yerlerinden sürüp çıkarmak için askeri ve diğer önlemlere başvurulmuştur. Bu amaca yönelik olarak evlerin, okulların, işyerlerinin, hatta mezarlıkların bile bombalandığı görülmüştür.

Gidilmek istenen ülkeler nasıl seçiliyor?

Gidilecek ülke tercihlerini belirleyen nedenler konusunda yapılmış görece az sayıda araştırma

vardır. Kimi durumlarda bu tercih dille ilgilidir ve göçmenler gidecekleri ülkedeki insanlarla iletişim kurabileceklerini düşünmektedir. Diğer durumlarda göçmenlerin o ülkede akrabaları ya da kendi çevrelerinden yakınları vardır ve onların kendilerini iyi karşılayıp yardımcı olacaklarına güvenmektedir. Siyasetçiler arasında bu tercihin tamamen maddi olduğunu düşünenler vardır; başka bir deyişle geldiklerinde kendilerine devlet desteği sunacak olan ülkeler tercih edilmektedir. Açık olan bir başka husus da uluslararası planda istikrar, toplumsal kapsama ve sokaklardaki huzur açısından iyi bir profil veren ülkelerin arzu edildiğidir; göçmenler için bu ülkelerin nihai varış yeri olarak tercihi aynı zamanda söz konusu ülkelere yönelik itibarın bir işareti sayılmaktadır.

Siyasetçilerin yaptıkları açıklamaların, özellikle mültecileri, sığınmacıları ve diğer potansiyel göçmenleri kabuldeki istekliliklerinin ne kadar etki yarattığını değerlendirmek güçtür. Daha önceleri bu kesimlere ilişkin olarak kullanılan olumlu dilin kitlesel göçü tetiklemiş olduğu düşünülebilir mi?

Göç süreci geçiş ülkelerini nasıl etkiliyor?

Geçiş ülkelerinde ortaya çıkan sorunlar dâhil olmak üzere kitlesel göç yalnızca varlıklı ülkeleri ilgilendiren bir konu değildir.

Geçiş ülkeleri, insanların kendi topraklarında kitlesel geçişi biçimini de alabilecek olan durumlarla baş etmek zorundadır. Özellikle Güney Avrupa, Orta ve Uzak Doğu gibi bölgelerdeki durumlar söz konusu olduğunda batan göçmen tekneleri gibi felaketlerden sağ kalabilenlerle ilgilenme, insanları soğuk sularından kurtarma gibi görevleri de üstlenmeleri gerekir.

Diğer ülkeler ise kendi topraklarından geçen kalabalık insan gruplarıyla karşı karşıya bulmaktadır. Bu insanların sınırlardan geçişi ya da istedikleri ülkeye girişleri yasaklanmış olabilir. Böylece sayıları giderek artan göçmenler genellikle kamplarda toplanmakta, bu da barınma, su, yiyecek ve sanitasyon gibi temel ihtiyaçların karşılanması açısından ciddi bir yük oluşturmaktadır. Özellikle su ve sanitasyon konularına yeterince özen gösterilmediği durumlarda bu kamplar salgın hastalıklara da yol açabilmektedir. Ayrıca, kendi nüfusunu beslemekte ve barındırmada esasen güçlüklerle karşılaşan ülkeler açısından durum daha da ağırlaşmaktadır.

Ülkelerin bu sorunlarla baş etmenin ötesinde durumu kontrol altında tutma açısından

karşılaştıkları güçlükler de artmaktadır. Olası varış ülkeleri, geçiş ülkelerinden göçmenlerle ilgilenmelerini ve daha ileriye hareketi etkili biçimde sınırlamalarını beklemektedir. Göçmenler ise hemen geçiş yapma ve hareketlerine yönelik sınırlamalara karşı direnme eğilimindedir. Göçmenlerin ve mültecilerin sosyal statülerinin yetersizliği düşünüldüğünde bu durumun ciddi istisamlara yol açması olasıdır.

Varış ülkeleri üzerindeki toplumsal ve ekonomik etkiler neler?

Göçün tarihi modern birçok ülkenin temelini oluşturmuştur. Göç, tüm sektörlerde çalışan sağlamıştır ve kimi örneklerde belirli ihtiyaçların karşılanmasıyla yönelik olarak da kullanılmıştır. Böylece ABD'de kıtanın iki ucunu birbirine bağlayan demiryollarının inşası altyapıyı kuran demiryolu işçilerinin göçüne yol açmıştır. Belirli becerilere sahip insanlara duyulan ihtiyaç, Gana ve Filipinler gibi ülkelere başka yerlere giden yüz binlerce vasıflı hemşirede görmek de mümkündür.

Bugünkü kitlesel göçler ve mülteci hareketleri ise belirli bir beceriler setine daha az odaklıdır.

Aileleri için daha iyi bir yaşam sağlama arzusundaki pek çok göçmen hangi sektörde olursa olsun çalışacaktır; sonuçta mesleki vasıfları yüksek olanlar bu becerilerini kullanmak yerine iş imkânlarının bol olduğu hizmetler sektöründe çalışmaktadır. Batı Avrupa'daki kimi ülkelere doğu Avrupalı göçmen işçiler oranın yerlisi olanların yapmak istemedikleri, çoğu kez emek yoğun, örneğin meyve toplama ve diğer mevsimlik işlerde çalışmaktadır. Ülke yurttaşlarının bu tür işlerde çalışmaya isteksiz olmalarına rağmen aynı işlerin son gelen göçmenler tarafından yapılması yine de hoşnutsuzluklara yol açmaktadır ve durumun genel işgücü piyasası üzerindeki etkileri karmaşıktır. Göçmenlerin iş bulup çalışmalarına hoşnutsuzlukla bakılabilmektedir ve bunun huzursuzluklara yol açması mümkündür.

Göçmenlerin istihdamıyla ilgili gerçeklik şudur: Göçmenler arasından kimileri geldikleri ülkelerde çok aranan ileri düzey becerilere sahipken, bunlardan çok daha fazlası, geldikleri ülkelerin ekonomisi açısından önem taşıyan düşük ücretli ve görece vasıfsız işlerde çalışacaktır.

Sağlıkla ilgili konular neler?

Göçmenler de mülteciler de benzer biçimde toplumun yoksul, çoğu kez aşırı yoksul kesimlerinden insanlardır. Belki çalışma yaşamlarına meslek sahibi

insanlar olarak başlamışlardır; ancak gelişen olaylar onları yoksullaştırmıştır. Gidecekleri ülkeye yolculukları uzun sürmüş olabilir ve yoldaki yiyecek ve barınma dâhil çeşitli sorunlar nedeniyle sağlıkları bozulmuş da olabilir. Göçmenlerin de mültecilerin de genel olarak yoksul kesimden gelmeleri muhtemel olduğundan tedavi edilmemiş ya da yeterince tedavisi yapılmamış kronik hastalıklar dâhil sağlık sorunları da olabilir. Bu söylenen, yoksullar dâhil güç durumdaki insanların hepsi için geçerlidir. Çocuklar aşılanmamış ve bağışıklanmamış olabilirler ve malnütrisyon (mutlak ve mikronütriye yetersizliği) çocuklar arasında yaygın görülmektedir.

Tüberküloz dâhil bulaşıcı hastalıklardan kaygı duyanlar olmakla birlikte asıl sorun yoksulluktan kaynaklanan raşitizm ve diğer malnütrisyon sendromları gibi sağlık sorunlarıdır. Çatışmalar sırasında ve dışında gelişen TSSB risklerine kronik maruz kalış durumu dikkate alındığında stresle ilişkili diğer psikolojik bozuklukların yaygın görülmesi de muhtemeldir.

Siyasal diyalog ne?

Kitlesel göç ve mülteci hareketleri konusundaki siyasal diyalog sıkıntı verecek ölçülerde tek yanlıdır. Görüldüğü kadarıyla tek gerçek kaygı insanların hareketinin sınırlanması ve özellikle varış ülkelerine ulaşmalarının engellenmesidir. Ortaya çıkan bir eğilim, bu göçlerin ardındaki nedenlere bakılması yönündedir. Böylece dalga tersine çevrilecek, çatışmaların hüküm sürdüğü ülkelere barışın tesisi göçmen sayısını azaltabileceği gibi en yoksul ülkelerdeki en yoksul nüfus kesimlerinin çalışma ve yaşam koşullarını iyileştirebilecektir. Ancak, barışın kendi başına bir amaç olarak görülmesi gerekir; basitçe mülteci sayısını azaltacak bir araç olarak değil. Barışa dar görüşle yaklaşılmasının kalıcı bir çözümle sonuçlanması mümkün görünmemektedir.

Diyalog, göç eden nüfusun makul ihtiyaç ve beklentilerini nadiren temel almakta, asıl olarak ulusal sınırların güvenliğine odaklanmaktadır. Bir insanın başka bir yerdeki belirsiz bir gelecek için evini terk etmesine yol açan çaresizliğin anlayışla karşılandığını gösteren pek az işaret vardır.

Hekimler bu tartışmalara neler katabilir?

Hekimler göçe yol açan toplumsal, ekonomik, güvenlikle ilgili ve diğer etmenleri, aile için daha iyisini gerçekleştirme dürtüsünü, göç yolculuğunun kişinin ve ailenin fiziksel ve psikososyal sağlığı ve iyi olma hali üzerindeki etkisini kavrarlar. Halka, göçmenlerin gelişinin sağlık açısından bir tehlike

yaratmayacağına ilişkin güvence verebilirler ve göçmenleri kabul eden mercilerin makul ölçülerde sağlıklı bir yaşam sağlamak adına yapabilecekleri konusundaki görüşlerini belirtebilirler. Hekimler aynı zamanda olası ciddi psikososyal sorunlar dâhil tedavi gerektiren hastalıkları tedavi edebilirler, çocukların bağışıklanıp aşılınmalarını sağlayabilirler ve konut ve diğer ihtiyaçların karşılanması konusunda yerel planlamacılara yardım edebilirler.

Hekimlerin bu alanda yapabilecekleri birincil katkı, kitlesel göç ve hareketlilik olgusunun kamusal planlama açısından çevresindeki daha geniş kapsamlı konularla birlikte kavranmasına ilişkindir. Ancak, bu yapılırken kişinin ve ihtiyaçlarının merkezde yer aldığı hiçbir zaman unutulmamalıdır. Bu da, özellikle sağlığın toplumsal belirleyicileri, hastalıkların önlenmesi, sağlık hizmetlerinin varlığı ve istismar, ihmal ve sömürü gibi durumların önlenmesi gibi başlıklarda güçlü bir tanıtım-savunu rolü anlamına gelir.

Öneriler

1. Bu toplantı kitlesel nitelikteki göç hareketleri arasında önemli bir örtüşme olduğunu tespit eder; insanlar, görece güvenli yerlerden görece güvenli yerlere gitmektedir. Bunu, daha iyi bir yaşam ve çocuklarına fırsatlar yaratmak için yapmaktadırlar. Kimi göç hareketlerinde ölüm, yaralanma, tecavüz ve diğer cinsel şiddet biçimleri, haksız yere hapse atılma, işkence görme ve zorla çalıştırılma gibi gerçek fiziksel tehlikeler ve diğer olumsuzluklar temel nedenken diğerlerinde daha yavaş gelişen ancak o kadar gerçek yoksulluk, evsizlik ve açlık gibi tehlikeler söz konusudur.

2. Bu toplantı, insanlar yaşamlarını barış ve huzur içinde sürdürme, kendileri ve aileleri için daha iyi bir ekonomik konuma ulaşma fırsatları dâhil çeşitli amaçları gerçekleştirme açısından kendi ülkelerinden hoşnut olmadıkları sürece kitlesel göçlerin süreceği görüşündedir. Küresel topluluğun, halen en yoksul ekonomilere sahip ülkelerde yaşamakta olanlar dâhil tüm insanların durumunu iyileştirmenin yollarını arama gibi bir sorumluluğu vardır. Sürdürülebilir kalkınma herkese daha güvenli bir yaşam ve ekonomik seçenekler sunacaktır.

3. Bu toplantı, savaşın ve diğer silahlı çatışmaların, bu arada sürekli iç gerilim, huzursuzluk ve şiddetin kaçınılmaz olarak nüfus hareketlerine yol açacağı görüşündedir. Çatışmalar ne kadar şiddetlenirse bu bölgelerden ayrılmak isteyen insanlar da o kadar artacaktır. Küresel topluluğun, özellikle de onun

siyasal liderlerinin barış inşa ve uyuşmazlık çözüm çabalarını destekleme sorumlulukları vardır.

4. Bu toplantı, insanlık dışı ve son verilmesi gereken zorla göç ettirme olgusunun varlığını kabul eder ve kınar. Bu tür durumlar Uluslararası Ceza Mahkemesi'ne havale açısından göz önünde bulundurulmalıdır.

5. Bu toplantı, sivil, askeri ve siyasal yetkililerin yerel, bölgesel ve ulusal ölçekli çatışma ve gerilimlerin mağdurlarına güvenli geçiş yolları sağlamalarını talep eder. Bu kapsamda, ister yolda ister nihai varış yerlerinde olsunlar göçmenlere kalabilecekleri güvenli yerler sağlanması gerekir. Aynı kapsamda, sınırlar dâhil olmak üzere göçmenlere saygılı tutumla tedavi sağlanmalı, onur kırıcı davranışlardan kaçınılmalıdır. İçme suyu, besin maddeleri, sanitasyon ve barınma açısından gerekli kolaylık ve hizmetler sunulmalıdır. Göçmenler için planlama yapmakla görevli olanlar planlama ve imkân sunumunda halk sağlığı açısından gerekli tavsiyeleri almalıdır. Mültecilerin kitlesel olarak gözaltında tutulmaları istenmeyen bir durumdur; böyle bir uygulamanın zorunlu olduğu durumlarda ise çocuklar için güvenli oyun alanları ve eğitim fırsatları dâhil göçmenlere uygun yaşam olanak ve tesisleri sağlanmalıdır.

6. Bu toplantı büyük çaptaki doğa olaylarında büyük kayıplar yaşandığını tespit eder. Ancak kayıplar, daha önce yapılan planlamalarla orantılıdır; örneğin depreme dayanıklı konutlar ve işyerleri bu tür doğa olaylarındaki kayıpları önemli ölçüde azaltabilmektedir. Bu tür doğa olaylarına özellikle maruz kalan ülkelerde altyapıda gerekli iyileştirmelerin yapılmaması kabul edilemez bir durumdur.

7. Bu toplantı kimi ülkelerin mültecilere, sığınmacılara ve diğer göçmenlere yönelik insani yaklaşımını övgüye değer bulurken başka birçok ülkenin bu insanlara yardım ve destekte isteksiz davranmasını üzücü bulmaktadır. Engeller konulması çözüm değildir; bu tür önlemler ülkeden ülkeye geçiş yapmaya çalışanları daha büyük güçlüklerle ve belirsizlikle mahkûm eder. Göçmenlere sert davranılmasının başka göçmenleri caydıracağı yolundaki görüş hem saçma hem de insanlık dışıdır.

8. Bu toplantı göçmen ve mülteci konusunun dünyadaki kimi medya kanallarında damgalama, dar kafalılık ve yanlılıkla ele alınmasını kınar ve medyanın konuyu dürüstlük ve doğruluk ilkeleri doğrultusunda ele almasını, insan olarak mülteci ve göçmenlerin kaygılarını uygun biçimde yansıtmasını

talep eder. Konuya adilane ve insancıl biçimde yaklaşan medyayı ise övgüye değer buluyoruz.

9. Bu toplantı, göçmenlerin ve mültecilerin özellikle göç sürecinin güçlükleriyle, uzun süre yetersiz beslenmeyle, sığınacak yer bulamamakla ve kendilerini evlerini terk etmeye zorlayan olayların etkileriyle bağlantılı önemli sağlık sorunlarıyla karşılaştıklarını kabul eder. Varış ülkelerinin, göçmenlerin ve mültecilerin sağlık hizmetlerine kendi yerleşik nüfuslarıyla eşitlik düzeyinde erişimini sağlamalarını, hizmet noktasında kendilerinden ücret alınmamasını ya da yeterli imkânlar sağlandıktan sonra gider payını karşılamalarını, bu arada özellikle TSSB ve diğer psikososyal sorunlar karşısında yeterli sağlık hizmetlerini sunmalarını talep ediyoruz. Göçmen ve mültecilere hizmet sunan sağlıkçılar bu görevlerini etik standartlar dâhil olmak üzere mesleki davranışlarına herhangi bir müdahale olmadan yerine getirebilmelidirler.

10. Bu toplantı, önemli sayılara ulaşan göçmen ve mültecilerin gelişleri ve desteklenmeleriyle ilgilenen yetkililer dâhil yerel toplulukların üzerindeki basıncın bilincindedir. Ulusal ve uluslararası yönetimlerin bu basıncı görerek, öncelikle finans olmak üzere gerekli desteği sağlamalarını talep ediyoruz.

11. Göç istatistiklerinde yer almıyor olsalar bile kendi ülkelerinde yerlerinden olan insanlar (KÜYO)

da dikkate alınıp kendilerine gerekli bakım sağlanmalıdır. Göçmenlerle ilgili meselelerde önemli güçlüklerle karşılaşan ülkeler arasında kimilerinde aynı zamanda çok sayıda KÜYO da vardır ve bu durum güvenli yaşam koşulları sağlanmasını daha da güçleştirmektedir. Bu toplantı, göçmenler, mülteciler ve sığınmacıların yanı sıra KÜYO ve sayısının da dikkate alınması gerektiği kanısındadır.

12. WMA sağlıkla ilgili sonuçların elverişsiz yaşam koşullarıyla ilişkisini kabul eder; tıp ve sağlık çalışanlarının örgüt ve derneklerinin güçlerini birleştirerek her tür göçmene güvenli ve sağlıklı yaşam koşulları sağlama ihtiyacını görüp gereğini yapmaları için hükümetler üzerinde etkili olmaya davet eder.

Dipnotlar

1. Bu bildirinin amaçları açısından aşağıda belirtilen tanımlar kullanılmaktadır. Mülteciler, yurттаşı oldukları ülkeden ayrılıp başka yerlerde güvenlik ve güvence arayan insanlardır. Göçmenler, kendi ülkelerini başka bir ülkede gelecek aramak üzere terk edenlerdir; ancak güvenlik meselesi bu ayrılıştta bir zorlayıcı durumda değildir. Kendi ülkelerinde yerlerinden olmuş insanlar evlerini terk etmekte, ama gene de kendi ülkelerinde kalmaktadır. İnsanlar, önemli doğa olayları, savaş, kıtlık ya da başka nedenlerde evlerinden ayrılabilirler. İltica arayanlar ise bir başka ülkede mülteci statüsü arayan ve kendilerine bu statü tanınan insanlardır. Bu insanların statüsü, kalış izni talep edenlerden geçici ya da kalıcı olarak bu izni alanlara kadar farklılık gösterir.